

SXEDIO.327

2.9.1958: Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΑΧΥΡΩΝΑ. ΟΙ ΦΩΤΗΣ ΠΙΤΤΑΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΥΟΣ, ΗΛΙΑΣ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ ΣΚΟΤΩΝΟΝΤΑΙ ΚΑΘΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΝ ΕΞΟΔΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΧΥΡΩΝΑ ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΕΤΡΑΩΡΗ ΜΑΧΗ

Στις αρχές του Σεπτέμβρη του **1958** οι Αγγλοι βρίσκονταν στην περιοχή του χωριού Λιοπέτρι για έρευνες. Είχαν σαφείς πληροφορίες ότι εκεί κρύβονταν καταζητούμενοι αγωνιστές της ΕΟΚΑ.

Και πραγματικά αυτό συνέβαινε. Μέσα στον Αχυρώνα του Παναγιώτη Καλλή, κρύβονταν οι Φώτης Πίττας, Ανδρέας Κάρυος, Ηλίας Παπακυριακού και Χρίστος Σαμάρας.

Οι Αγγλοι συνέλαβαν τον αδελφό του καταζητούμενου Χρίστου Σαμάρα, Ηλία Σαμάρα, τον οποίο βασάνισαν απελπιστικά σε σημείο που δεν άντεξε και κατέρρευσε αποκαλύπτοντας που βρισκόταν ο αδελφός του και οι σύντροφοί του.

Στις **2.9.1958** ένας Αγγλος στρατιώτης προχώρησε προς τον αχυρώνα κι άρχισε να καλεί τους τέσσερις άνδρες να παραδοθούν. Κάθε φορά που έκαμνε κάτι τέτοιο οι αντάρτες απαντούσαν και με μια ριπή του αυτομάτου τους.

Βλέποντας την άρνηση των ανταρτών ο υπεύθυνος αξιωματικός διέταξε να ριφθεί βροχή από χειροβομβίδες και ροκέττες εναντίον του κτιρίου, ώστε να εξαναγκασθούν οι άνδρες της ΕΟΚΑ να παραδοθούν. Συνολικά ρίφθηκαν εναντίον του αχυρώνα έντεκα ροκέτες και χειροβομβίδες.

Οι αντάρτες ρίφθηκαν στη μάχη αλλά η υπεροπλία των Αγγλων τους επέτρεψε να πλησιάζουν όλο και περισσότερο προς το κτίριο.

Η κατάσταση για τους τέσσερις είχε γίνει αφόρητη. Κι αποφασίστηκε η έξοδος των δυο από το κτίριο με την ελπίδα ίσως κατάφεραν ν ανοίξουν διάδρομο για ν ακολουθήσουν κι οι άλλοι σε λίγο.

Πρώτοι βγήκαν πυροβολώντας οι Κάρυος και

Σαμάρας. Η έξοδος όμως δεν κράτησε παρά μερικά λεπτά γιατί οι Άγγλοι επικέντρωσαν τα πυρά τους σ' αυτούς με αποτέλεσμα να τους εξουδετερώσουν.

Οι άλλοι δυο, δηλαδή ο Φώτης Πίττας κι ο Ηλίας Παπακυριακού συνέχιζαν να βάλουν εναντίον των Άγγλων στρατιωτών. Και σαν είδαν ότι ούτε κι αυτοί δεν ήσαν διατεθειμένοι να παραδοθούν οι Άγγλοι εφάρμοσαν μια παλιά γνώριμη μέθοδο τους, που είχαν εφαρμόσει στην περίπτωση του Γρηγόρη Αυξεντίου: Τη φωτιά.

Μερικοί Βρετανοί στρατιώτες ανέβηκαν στη στέγη του αχυρώνα κι έβγαλαν μια τρύπα από την οποία ένας στρατιώτης αφού περιέλουσε ένα σεντόνι με πετρέλαιο, έβαλε σ' αυτό φωτιά και το έρριψε μέσα στον αχυρώνα.

Τα άχυρα πήραν φωτιά και σχηματίστηκε αποπνικτική ατμόσφαιρα από καπνούς. Η περαιτέρω διαμονή των δυο ανδρών στον αχυρώνα ήταν αδύνατη. Έτσι αναγκάστηκαν κι αυτοί να πραγματοποιήσουν έξοδο.

Ο Φώτης Πίττας κρατώντας ένα τυφέκιο κι έχοντας κρεμασμένη στο λαιμό του μια βόμβα υδροσωλήνα, επιτοπίου κατασκευής, βγήκε από μια τρύπα που είχε καταφέρει να ανοίξει στο πίσω μέρος του τοίχου του αχυρώνα.

Ο τοίχος είχε εξασθενήσει από τις βολές των ροκετών και ήταν εύκολο γι' αυτόν να περάσει από την τρύπα και να φθάσει μέχρι το γκαράζ του σπιτιού.

Όμως εδώ δέχθηκε βροχή σφαίρες από τους караδοκούντες βρετανούς στρατιώτες κι έπεσε κι αυτός νεκρός.

Σχεδόν ταυτόχρονα βγήκε από την ίδια τρύπα κι ο Ηλίας Παπακυριακού. Όμως ήταν εύκολο πια για τους Άγγλους να τον εξουδετερώσουν κι αυτόν.

Είναι χαρακτηριστική η μαρτυρία του αστυνομικού ντετέκτιβ Χάρολντ Τζιέϊκομπς που βρισκόταν στην περιοχή με τους στρατιώτες:

" Αφού ο αχυρώνας ανεφλέγη (μετά που χύθηκε σ' αυτόν πετρέλαιο) κοίταξα κάτω από την οροφή προς το πίσω μέρος του σπιτιού. Κρατούσα ένα πιστόλι των 38.

Ενας άλλος που βρισκόταν στην οροφή κρατούσε, νομίζω, αυτόματο και άλλοι πιστόλια. Είδα ένα πρόσωπο να βγαίνει από το πίσω μέρος του σπιτιού. Βγήκε από μια τρύπα από την οποία έβγαине καπνός. Γνωρίζω ότι αυτό το πρόσωπο ήταν ο Ηλίας Παπακυριακού από το Βαρώσι. Όταν τον είδα κρατούσε ένα αυτόματο όπλο. Πυροβολούσε εναντίον των στρατιωτών που βρίσκονταν γύρω και πίσω από το σπίτι. Είδε εμένα και τους άλλους που βρισκόμασταν πάνω στην οροφή κι εστράφη εναντίον μας και πυροβόλησε με το αυτόματό του. Εγώ δεν πυροβόλησα από την οροφή ούτε κανένας άλλος. Εναντίον του ρίφθηκαν πυροβολισμοί από τους άνδρες που βρίσκονταν γύρω από το κτίριο. Εναντίον του ρίφθηκε από την οροφή μια χειροβομβίδα. Μετά την έκρηξη τόσο εγώ όσο και οι άλλοι πήγαμε προς τη άκρη της οροφής κι αρχίσαμε να βάλλουμε εναντίον του. Όταν τελειώσαμε τους πυροβολισμούς ήταν νεκρός. Κατευθύνθηκα προς το νεκρό και διαπίστωνα ότι κρατούσε ένα γαλλικό αυτόματο όπλο."

Στο μεταξύ ο αχυρώνας συνέχιζε να φλέγεται κι όταν οι Άγγλοι μετέφεραν τους τέσσερις νέους στο νεκροτομείο τον ανατίναξαν καταστρέφοντας το λιμέρι που έγινε συνώνυμο με το χάνι της Γραβιάς.

Η μάχη κράτησε συνολικά τέσσερις ώρες.

Λεπτομέρειες της μάχης έδινε επίσημο ανακοινωθέν που εκδόθηκε την ίδια μέρα:

"Εις Λιοπέτρι διεξήχθη χθες την πρωϊαν μάχη μεταξύ ανδρών της ΕΟΚΑ και δυνάμεων ασφαλείας καθ' ην εφονεύθησαν τέσσαρες άνδρες της ΕΟΚΑ και εν μέλος των δυνάμεων ασφαλείας, ετραυματίσθησαν δε πέντε μέλη των δυνάμεων ασφαλείας εξών δυο ελαφρώς. Η μάχη διήρκεσε τέσσαρας ώρας.

" Η μάχη ήρχισεν ενώ στρατιώται ηρεύνων αχυρώνα, εντός του οποίου υπήρχεν υποψία ότι εκρύπτοντο άνδρες της ΕΟΚΑ.

" Ολίγον προ της 9 π. μ. οι στρατιώται ήρχισαν να μετακινούν το άχυρον, ότε ηνοίχθη κατ' αυτών πυρ δι' αυτομάτων όπλων εκ του εσωτερικού του αχυρώνα.

" Εις στρατιώτης επλήγη εις την χείρα. Οι στρατιώται απεχώρησαν και περιεκύκλωσαν τον αχυρώνα και την παρακειμένην οικίαν.

" Εναντίον των στρατιωτών ερρίπτοντο πυροβολισμοί εκ του εσωτερικού του αχυρώνος.

" Το πυρ ανταπεδίδετο αλλ άνευ αποτελέσματος λόγω του μεγάλου πάχους των τοίχων.

" Εις των ανδρών της ΕΟΚΑ εφονεύθη ενώ προσεπάθη να διαφύγη εκ του κτιρίου. Δύο απόπειραι εγένοντο υπό των στρατιωτών δια να εισέλθουν εις το κτίριον κατά δε την δευτέραν απόπειραν έτερος στρατιώτης ετραυματίσθη εις τον βραχίοντα.

" Δεύτερος ανήρ της ΕΟΚΑ ετραυματίσθη.

" Οτε οι στρατιώται δυνάμεως μιας διμοιρίας, επετέθησαν, μερικοί εξ αυτών υπέστησαν καταιγισμόν πυρός και τέσσαρες εξ αυτών ετραυματίσθησαν

" Οι σύντροφοί των, οίτινες κατόρθωσαν να εισέλθουν εις παρακείμενον δωμάτιον μετεκίνησαν τους τραυματίας και ακολούθως απεμακρύνθησαν διά μέσου σήραγγος, εσκαμμένης εντός τοίχου.

" Οι υπόλοιποι δυο άνδρες της ΕΟΚΑ επυροβολήθησαν και εφονεύθησαν προσπαθούντες να διαφύγουν, αφού εχύθη υπό των στρατιωτών εις τον αχυρώνα δια μιάς οπής της οροφής και ετέθη εις αυτόν πυρ".

Προς τιμή των τεσσάρων πεσόντων στήθηκε μνημείο στον Αχυρώνα και κάθε χρόνο τελούνται εκεί ειδικές εκδηλώσεις σε ανάμνηση της μάχης.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΗΡΩΩΝ

ΦΩΤΗΣ ΠΙΤΤΑΣ: Γεννήθηκε στο Φρέναρος της επαρχίας Αμμοχώστου στις **28** Φεβρουαρίου **1935** και φοίτησε στο Ελληνικό Γυμνάσιο της πόλης. Αποφοίτησε το **1955** από το Δικασκαλικό Κολλέγιο. Συνελήφθη από τους Άγγλους και κλείστηκε στα κρατητήρια Πύλας απ' όπου απέδρασε στις **13** Μαρτίου **1958** μαζί με τον Ανδρέα Κάρυο και άλλους συναγωνιστές του.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΥΟΣ: Γεννήθηκε στις **16** Ιουλίου το **1926** στην Αυγόρου και προσπάθησε να σπουδάσει Λογιστική με αλληλογραφία. Αναμίχθηκε ενεργά στις οργανώσεις ΠΕΚ και ΠΕΟΝ. Δραπέτευσε μαζί με τον Φώτη Πίττα από τα κρατητήρια Πύλας στις **13** Μαρτίου **1958**.

ΗΛΙΑΣ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ: Γεννήθηκε στη Λιθράγκωμη στις **25** Ιανουαρίου **1937** και φοίτησε στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου και ήταν φίλος του ήρωα μαθητή Πετράκη Γιάλλουρου. Το Φθινόπωρο του **1956** εντάχθηκε στο αντάρτικο της ΕΟΚΑ. Οργάνωσε και πήρε μέρος σε πολλές ενέδρες με το Φώτη Πίττα στην επαρχία Αμμοχώστου. Τάφηκε στην Αμμόχωστο.

ΧΡΙΣΤΟΣ ή ΞΑΝΘΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ: Γεννήθηκε στο Λιοπέτρι στις **12** Φεβρουαρίου **1925** κι έπεσε σε ηλικία **33** ετών. Είχε συνεργασθεί με τον Γρηγόρη Αυξεντίου στην ετοιμασία της πρώτης ομάδας που έδρασε την **1η** Απριλίου στην επαρχία Αμμοχώστου. Συνδεόταν επίσης με στενή φιλία με τον Ανδρέα Κάρυο.

Φεύγοντας οι Αγγλοι από το Λιοπέτρι μετά τη μάχη του Αχυρώνα πήραν μαζί τους και τον Ηλία Σαμάρα, πιστεύοντας ότι θα τον προστάτευαν μια και τους είχε αποκαλύψει μυστικά της ΕΟΚΑ και μη αντέχοντας στα βασανιστήρια είχε προδώσει τον αδελφό του και τους άλλους συντρόφους του.

Τελικά ο Ηλίας Σαμάρας κατέληξε στην Αγγλία. Αλλά ο Ηλίας, που ήταν πραγματικός αγωνιστής και παλλικάρι, το έφερε βαρέως επειδή είχε λυγίσει από τα φρικτά βασανιστήρια των κατακτητών. Κι' απέδειξε την παλλικαριά του με το να επιστρέφει στην Κύπρο, όπου όλοι τον θεωρούσαν κατάπτυστο προδότη, και παραδόθηκε στον υπεύθυνο της ΕΟΚΑ στην επαρχία Αμμοχώστου. Ο υπεύθυνος ειδοποίησε το Διγενή για την επιστροφή του Ηλία και ζήτησε οδηγίες τι θα έκαμνε.

Παράλληλα ο Ηλίας έγραψε στο Διγενή εξιστορώντας του όλα τα βασανιστήρια στα οποία είχε

υποβληθεί και ζητούσε να τον κρίνουν τονίζοντας ταυτόχρονα ότι ήταν πρόθυμος να δεχθεί την απόφαση της Οργάνωσης, όποια και αν ήταν αυτή.

Εγγραφε ο Ηλίας ανάμεσα στ' άλλα για τα βασανιστήρια που υπέστη:

"Με έβαλαν σε ένα κρεβάτι γυμνό μόνο με το παντελόνι. Μ' έβαλαν ανάσκελα, μου έδεσαν τα χέρια και τα πόδια σ' αυτό. Με κτυπούσαν και οι πέντε μαζί σε όλο μου το σώμα. Δεν θυμούμαι πόσο κράτησε αυτό. Ομως ζαλίστηκα. Ξεκουράστηκαν, άναψαν τσιγάρο κι επέστρεψαν και πάλι σε μένα κι' άρχισαν να με βασανίζουν. Εφερναν μια κούζα κι ένα τενεκέ μαζί τους γεμάτα νερό κι ένα άσπρο ρούχο. Μου έδεσαν το άσπρο ρούχο στο λαιμό και το δίπλωναν και κάλυψαν μ' αυτό την κεφαλή μου ώστε δεν φαινόταν καθόλου. Δεν μπορούσα ν' αναπνεύσω. Ένας απ' αυτούς μου κρατούσε τη μύτη κι' έτσι αναγκαζόμουν ν' ανοίγω το στόμα για ν' αναπνεύσω οπότε ο άλλος μου έγερνε νερό συνέχεια ώστε αντί να παίρνω αέρα να παίρνω νερό. Προσπάθησα πολλές φορές να κλείσω το στόμα. Το έκλεια για να πεθάνω, για να μη παίρνω ούτε αέρα ούτε νερό, αλλά ο ένας από τους άλλους δυο με τραβούσε από τα γεννητικά όργανα κι' ο άλλος με πίεζε στον αφαλό. Έχασα πολλές φορές τις αισθήσεις μου αλλά δεν τους είπα τίποτε.

Ξεκουράστηκαν και ξαναγύρισαν. Κάποια στιγμή όταν κατάλαβαν ότι θα πέθαινα διότι δεν είχα πλέον δυνάμεις να αναπνεύσω μου αφήρεσαν το ρούχο. Τα μάτια μου ήταν θολά. Δεν διέκρινα καλά. Με πλησίασε ο Αρχιβασανιστής Ριτς και μου είπε: Τώρα θα πεις θέλεις δεν θέλεις. Του απάντησα δεν ξέρω τίποτε. Ξέρεις μου είπε και ξέρεις πολλά μάλιστα. Κι' άρχισαν να με κτυπούν πάνω στο κεφάλι. Όταν ήρθαν να μου βάλουν το ρούχο ξανά στο κεφάλι διέκρινα το νερό του ποτηριού να είναι άσπρο σαν γάλα. Δεν επιμένω ότι ήταν σκόνη γιατί τα μάτια μου ήταν θολά. Πάντως πρέπει να ήταν, γιατί έχασα από εκείνη τη στιγμή σχεδόν τελείως τις αισθήσεις μου.

Εχασα το θάρρος μου και την αποφασιστικότητά μου κι έτρεμα ολόσωμος. Αρχισα να φοβάμαι. Εν τω μεταξύ τα βασανιστήρια συνέχιζαν χωρίς διακοπή κι' άρχισε το μοιραίο. Τους ομολόγησα κάτω από το ρούχο το σπίτι που έμεναν οι τέσσερις".

Υπολογίζεται ότι το άσπρο υγρό που περιείχε ο ποτήρι πρέπει να ήταν παραισθησιογόνο, ώστε τελικά να λυγίσει ο Ηλίας και να αποκαλύψει το μέρος που βρίσκονταν ο αδελφός του κι' οι συναγωνιστές του.

Ο αρχηγός της ΕΟΚΑ απάντησε πολύ σκληρά στην επιστολή του Ηλία και διέταξε να εκτελεσθεί για παραδειγματισμό προς τα άλλα μέλη της ΕΟΚΑ.

Η εκτέλεση, έγραφε ο Διγενής, είναι ένα μάθημα για όλους, ότι δηλαδή δεν μπορεί ο καθένας να προδίδει με τη δικαιολογία ότι υπέκυψε στα βασανιστήρια κι ύστερα να ζητά συγχώρεση.

Ο Ηλίας δέχθηκε παλικαρίσια την απάντηση του αρχηγού της ΕΟΚΑ. Η εκτέλεση του έγινε σε λίγες μέρες.

Πέρασαν από τότε **33** ολόκληρα χρόνια και το **1991** η περίπτωση του Ηλία Σαμάρα ξαναβγήκε στην επιφάνεια σε τηλεοπτικό πρόγραμμα του ΡΙΚ, που έκαμε ο Τάκης Χατζηγεωργίου. Η σύζυγος του και οι συγγενείς του ζήτησαν δημόσια από τους συναγωνιστές του Ηλία αποκατάσταση του ονόματος του. Τελικά η Εκκλησία έκαμε εκείνο που είχε αρνηθεί να κάμει ο αρχηγός της ΕΟΚΑ: Τον συγχώρησε και το όνομά του αποκαταστάθηκε. Έτσι ο Ηλίας με καθυστέρηση τώσων χρόνων κατατάχθηκε ανέμεσα στους ήρωες και η Εκκλησία δέχθηκε να του γίνει επίσημα για πρώτη φορά το μνημόσυνο του.